

Krunoslav NIKODEM
Odsjek za sociologiju
Filozofski fakultet
Sveučilište u Zagrebu
knikodem@ffzg.hr

European *Values* Study

STAVOVI O BRAKU I OBITELJI U EUROPI. ANALIZA PROMJENA U RAZDOBLJU OD 1981. DO 2017. GODINE

Obitelji i socijalna država: Povodom 30. godišnjice prve UN-ove Međunarodne godine obitelji, 14.05.2024. Zagreb

SADRŽAJ IZLAGANJA:

1. UVOD

2. METODOLOGIJA IZLAGANJA

3. REZULTATI

4. ZAKLJUČNO

European *Values* Study

1. UVOD

Društvene promjene u posljednjih 40-tak godina imaju veliki utjecaj na koncepciju i praksu braka i obitelji.

Napuštanje patrijarhalnog modela braka i obitelji.

Jačanje prava žena i djece. Razvoj rodne ravnopravnosti.

Smanjivanje stope fertiliteta. Starenje stanovništva.

Ulrich Beck i Elisabeth Beck-Gernsheim ističu četiri ključna procesa po kojima je suvremeno društvo drugačije u odnosu na ono od prije četrdeset i više godina.

- 1. UNUTRAŠNJA GLOBALIZACIJA (jedna obitelj često više ne živi samo na jednom mjestu, a ponekad niti samo u jednoj državi)**
- 2. INDIVIDUALIZACIJA (temelj društva više nije obitelj, već pojedinac)**
- 3. EKONOMIJA NESIGURNOSTI (nepostojanje utvrđenog i jasnog životnog puta i dominacija fleksibilnosti i kratkoročnosti, urušavanje socijalne države, produžavanje radnog vremena i radnog vijeka i općenito razvoj životnih obrazaca koji su potpuno suprotni obiteljskom životu, a posebice odgoju djece)**
- 4. PREKLAPANJE PRIRODE I DRUŠTVA (razvoj biogenetike i reproduktivne medicine koji otvara nove mogućnosti i alternative u konstrukciji obitelji)**

2. METODOLOGIJA IZLAGANJA

Izlaganje se temelji na podacima EVS-a (*European Values Study* – Europsko istraživanje vrijednosti).

EVS je jedan od najvećih i najstarijih istraživačkih projekata u sociologiji.

Prvo istraživanje provedeno je 1981. godine

Anketna istraživanja provode se svakih 9 godina.

Hrvatska se uključuje u projekt 1999. godine.

U projektu sudjeluje oko 40 europskih zemalja.

European *Values* Study

Zemlje uključene u analizu (15):

Austrija

Hrvatska

Italija

Poljska

Danska

Finska

Švedska

Velika Britanija

Francuska

Njemačka

Češka

Mađarska

Slovenija

Srbija

BiH

Čestice uključene u analizu:

European *Values* Study

Brak je zastarjela institucija.

Brak ili duga stabilna veza nužni su za sreću.

Obaveza je roditelja da rade najbolje za svoju djecu, čak i uz žrtvu vlastita dobra.

Bez obzira na kvalitete i mane roditelja, djeca ih moraju uvijek voljeti i poštivati.

Dijete treba i oca i majku da bi sretno odrastalo.

Žena treba imati djecu da bi se osjećala ispunjenom.

Zaposlenje je u redu, ali većina žena zapravo želi dom i djecu.

Distribucija postotaka (slaganje), daljnja analiza s obzirom na spol i dob.

Tablica 1. Brak je zastarjela institucija (postotak slaganja). **European Values Study**

%	1981.	1990.	1999.	2008.	2017.	+/-
Austrija	n.p.	10,7	19,7	28,4	27,7	+7
Hrvatska	n.p.	n.p.	7,9	17,0	19,0	+11
Italija	21,4	12,8	15,7	17,4	31,1	+10
Poljska	n.p.	5,9	8,9	16,5	12,7	+7
Danska	15,7	17,1	13,9	12,9	18,6	+3
Finska	n.p.	11,1	16,8	12,6	19,4	+8
Švedska	14,2	13,2	19,1	17,1	26,5	+13
Velika Britanija	14,1	17,2	23,9	21,8	24,7	+11
Francuska	29,2	27,0	34,3	34,7	35,1	+6
Njemačka	13,4	12,7	17,4	25,6	19,3	+6
Češka	n.p.	6,6	10,8	22,0	16,4	+9
Mađarska	n.p.	10,7	16,3	19,0	17,0	+6
Slovenija	n.p.	15,3	25,4	24,1	26,4	+11
Srbija	n.p.	n.p.	n.p.	16,0	16,6	+1
BiH	n.p.	n.p.	n.p.	14,4	9,6	-4

Tablica 2. Brak ili duga stabilna veza nužni su za sreću (postotak slaganja).

European *Values* Study

%	1999.	2008.	2017.	+/-
Austrija	53,8	47,7	n.p.	-6
Hrvatska	67,4	57,8	54,8	-12
Italija	61,9	62,5	n.p.	+1
Poljska	70,2	65,7	n.p.	-4
Danska	34,5	42,0	n.p.	+7
Finska	35,1	27,3	n.p.	-8
Švedska	41,1	28,9	n.p.	-12
Velika Britanija	36,2	42,3	n.p.	+6
Francuska	65,1	65,7	n.p.	+1
Njemačka	61,6	63,0	n.p.	+1
Češka	68,0	62,5	n.p.	-5
Mađarska	88,6	87,0	n.p.	-2
Slovenija	81,6	38,2	n.p.	-44
Srbija	n.p.	71,4	n.p.	-
BiH	n.p.	57,9	n.p.	-

Tablica 3. Obaveza je roditelja da rade najbolje za svoju djecu, čak i uz žrtvu vlastita dobra (postotak slaganja).

European *Values* Study

%	1981.	1990.	1999.	2008.	2017.	+/-
Austrija	n.p.	59,9	65,5	57,1	n.p.	-3
Hrvatska	n.p.	n.p.	89,6	85,0	n.p.	-5
Italija	65,4	77,7	70,8	80,9	n.p.	+16
Poljska	n.p.	64,5	70,0	72,2	n.p.	+7
Danska	45,8	50,2	58,4	67,3	n.p.	+21
Finska	n.p.	45,9	68,1	52,5	n.p.	+7
Švedska	66,6	62,0	65,9	80,5	n.p.	+14
Velika Britanija	71,5	72,4	69,8	78,2	n.p.	+6
Francuska	73,3	74,3	74,7	80,1	n.p.	+7
Njemačka	45,4	54,4	57,1	58,7	n.p.	+14
Češka	n.p.	63,3	58,7	50,6	n.p.	-12
Mađarska	n.p.	60,7	64,2	76,1	n.p.	+15
Slovenija	n.p.	68,1	73,0	78,5	n.p.	+11
Srbija	n.p.	n.p.	n.p.	78,2	n.p.	-
BiH	n.p.	n.p.	n.p.	88,5	n.p.	-

Tablica 4. Bez obzira na kvalitete i mane roditelja, djeca ih moraju uvijek voljeti i poštivati (postotak slaganja).

European *Values* Study

%	1981.	1990.	1999.	2008.	2017.	+/-
Austrija	n.p.	63,4	57,5	49,9	n.p.	-13
Hrvatska	n.p.	n.p.	68,3	66,5	n.p.	-1
Italija	79,4	80,7	76,6	76,1	n.p.	-3
Poljska	n.p.	85,7	83,9	78,2	n.p.	-8
Danska	34,8	42,2	34,8	37,1	n.p.	+2
Finska	n.p.	34,2	59,4	36,0	n.p.	+2
Švedska	46,2	46,6	41,6	23,3	n.p.	-23
Velika Britanija	56,2	65,7	58,4	57,2	n.p.	+1
Francuska	75,5	72,0	71,5	73,6	n.p.	-2
Njemačka	47,5	53,5	49,6	52,9	n.p.	+5
Češka	n.p.	78,9	70,5	58,2	n.p.	-21
Mađarska	n.p.	79,6	80,7	75,1	n.p.	-5
Slovenija	n.p.	76,9	74,3	77,2	n.p.	-
Srbija	n.p.	n.p.	n.p.	70,5	n.p.	-
BiH	n.p.	n.p.	n.p.	78,4	n.p.	-

Tablica 5. Dijete treba i oca i majku da bi sretno odrastalo (postotak slaganja). European *Values* Study

%	1981.	1990.	1999.	2008.	2017.	+/-
Austrija	n.p.	88,6	87,3	77,8	n.p.	-11
Hrvatska	n.p.	n.p.	86,1	76,8	75,5	-10
Italija	90,2	95,7	90,0	87,6	n.p.	-2
Poljska	n.p.	97,6	96,3	91,1	n.p.	-7
Danska	55,5	70,2	63,4	50,2	n.p.	-6
Finska	n.p.	81,6	57,8	51,1	n.p.	-31
Švedska	68,1	82,3	56,4	45,3	n.p.	-23
Velika Britanija	67,5	72,8	61,1	55,7	n.p.	-12
Francuska	85,0	92,0	84,0	81,0	n.p.	-4
Njemačka	84,9	88,9	88,4	83,0	n.p.	-2
Češka	n.p.	93,6	84,4	80,8	n.p.	-13
Mađarska	n.p.	98,2	94,5	93,2	n.p.	-5
Slovenija	n.p.	92,2	87,0	85,4	n.p.	-7
Srbija	n.p.	n.p.	n.p.	86,6	n.p.	-
BiH	n.p.	n.p.	n.p.	85,3	n.p.	-

Tablica 6. Žena treba imati djecu da bi se osjećala ispunjenom. (postotak slaganja).

%	1981.	1990.	1999.	2008.	2017.	+/-
Austrija	n.p.	38,9	29,7	32,3	n.p.	-7
Hrvatska	n.p.	n.p.	55,3	45,1	38,8	-16
Italija	49,6	62,4	53,0	51,6	n.p.	+2
Poljska	n.p.	69,1	64,9	52,6	n.p.	-16
Danska	61,1	71,5	68,2	70,7	n.p.	+10
Finska	n.p.	18,7	11,7	8,6	n.p.	-10
Švedska	14,4	18,0	n.p.	7,1	n.p.	-7
Velika Britanija	20,3	19,4	18,0	14,7	n.p.	-5
Francuska	67,0	67,8	63,3	59,1	n.p.	-8
Njemačka	29,8	38,6	49,5	44,9	n.p.	+15
Češka	n.p.	63,2	41,7	58,4	n.p.	-5
Mađarska	n.p.	91,8	90,2	83,6	n.p.	-8
Slovenija	n.p.	54,3	36,5	33,0	n.p.	-21
Srbija	n.p.	n.p.	n.p.	74,5	n.p.	-
BiH	n.p.	n.p.	n.p.	69,4	n.p.	-

Tablica 7. Zaposlenje je u redu, ali većina žena zapravo želi dom i djecu. (postotak slaganja).

%	1981.	1990.	1999.	2008.	2018.	+/-
Austrija	n.p.	53,3	n.p.	43,3	33,9	-19
Hrvatska	n.p.	n.p.	62,3	50,9	56,9	-5
Italija	n.p.	65,8	60,7	59,4	55,2	-11
Poljska	n.p.	82,1	68,8	62,0	57,1	-25
Danska	n.p.	23,2	16,4	10,5	12,4	-11
Finska	n.p.	37,4	43,9	29,6	31,2	-6
Švedska	n.p.	n.p.	37,3	25,1	18,5	-18
Velika Britanija	n.p.	42,1	38,7	40,6	32,3	-10
Francuska	n.p.	61,4	60,5	53,0	38,7	-22
Njemačka	n.p.	43,4	40,3	38,1	28,7	-14
Češka	n.p.	79,2	67,3	65,1	64,1	-15
Mađarska	n.p.	71,4	65,6	64,4	50,9	-20
Slovenija	n.p.	70,1	61,5	60,8	51,8	-18
Srbija	n.p.	n.p.	n.p.	54,7	46,1	-9
BiH	n.p.	n.p.	n.p.	60,1	57,8	-2

4. ZAKLJUČNO

Obitelj i brak i dalje visoko izražene vrijednosti u Europi, uz blagi porast stajališta da je brak zastarjela institucija.

Porast stajališta da se roditelji trebaju žrtvovati za svoju djecu.

Smanjivanje stajališta da djeca uvijek trebaju voljeti i poštivati svoje roditelje.

Smanjivanje patrijarhalnih stavova.